

Blauw uit Bombay

VEERANGANAKUMARI SOLANKI JAMWAL

Sara Eelen, vertaling

Blauw, Tarpaulin (dekzeil) blauw – op de daken, op de markt, over boten, op buildings, over mensen – overal... Het is haar voor het eerst opgevallen in Mumbai (Bombay), daarna in België, Italië, en nu, nu is het overal aanwezig.

— We dragen altijd een voorgevormd beeld met ons mee wanneer we naar een nieuwe stad of plaats reizen. We komen er aan vol verwachting – en dan worden we teleurgesteld of verrukt. De beleving wordt beïnvloed door onze herinneringen en door dingen die we ergens gelezen of gehoord hebben en die het onbevangen verrassingselement verstoren.

Een smeltkroes is een plaats waar iedereen geaccepteerd wordt zoals hij of zij is; het is een plaats waar culturen vermengen en de verschillen oplossen, een plaats vol grote verwachtingen waar dromen uitkomen – dit is BOMBAY – de stad accepteert jou, wanneer jij haar accepteert.

— In november 2014 kwam Marie Julia Bollansée in India aan voor een residentie in Mumbai in *'What About Art?'*. Ze was van plan om in dat onbekende land een *'ontwortelings-oefening'* te maken, ze dacht naar een stad te gaan waarmee ze geen culturele links had. Maar in plaats daarvan kwam ze in Mumbai haar jeugd in België, die sterk werd beïnvloed door de hippiecultuur, terug tegen. Herinneringen aan haar jeugdige tochten door Antwerpen, de kleding uit India die ze toen droeg, de vertrouwde geur, ze herkende het allemaal in de straten van Mumbai. Gedreven door haar vinnige interesse om de stad te leren kennen via haar mensen, wanderde ze, absorbeerde ze en dook ze in de smeltkroes.

Bollansée beschrijft haar ervaring in Mumbai als één die het inzicht in haar eigen werk verdiepte en haar maatschappijbeeld verscherpte. De enorme contrasten die in India naast elkaar bestaan, alsof ze normaal zijn, choqueerden haar; het deed haar de vergelijking met Europa maken, waar het schrijnende verschil tussen rijk en arm gemaskeerd wordt aan de oppervlakte maar heftig fermenteert in de onderlaag. Mumbai moedigde de kunstenaar ook aan tot het experimenteren met haar werk en tot verduidelijking van haar standpunten. Mumbai verhelderde haar perceptie van de Westerse samenleving en stelde alles rondom haar scherper. De beelden en video's die ze verzamelde in de stad leidden tot een reeks videoperformances in de serie *'Between ... and Here and Now'*. Dit werk is gecompliceerder dan al het voorgaande. De ervaring spoorde haar aan om materialen als wol, staal en andere rekwisieten te implementeren, gecombineerd met het blauwe dekzeil.

— Bollansées eerdere werk situeerde zich in de natuur en in tuinen. Ze schrijft dit toe aan het feit dat ze moeder is van drie kinderen en dat haar dagelijkse omgeving gereflecteerd werd in haar oeuvre. Zodra ze de vrijheid voelde om andere invloeden toe te laten in haar werk begon ze meer te reizen. Haar exploratie in plaatsen en steden begon tijdens de residentie in Parijs in 2012 en daarna reisde ze naar vele andere steden. De kunstenaar absorbeert deze plekken en laat haar observaties spreken via haar kunst.

— Tegenover het raam van haar woonplaats in Mumbai trok het blauwe dekzeil, waaronder een groep mannen leefde en woonde, haar aandacht. Het tarpaulin blauw kroop onder de huid van de kunstenaar, in het begin traag, en dan plots aanzwellend tot een begrip dat Bollansées exploratie van Mumbai en eventueel andere steden én haar artistieke praktijk omcirkelt.

De kleur blauw keert steeds terug in het werk van Bollansée van de voorbije vijftien jaar. Het verscheen voor de eerste keer in een performance in *'BODI, printing the wall'* (1999), het werk geïnspireerd door de reis met haar gezin naar Ethiopië. De kunstenaar leerde daar de Ethiopische stam, de Bodi, kennen die hun lichamen blauw beschilderen voor rituelen. Dit werk werd gevolgd door *'House'* (2002), geïnspireerd

door de middeleeuwse mystica Hadewych en Boticelli's 'Venus'. De eerste blauwe brei-performance, die blauw en wol combineerde, was in de shop van designer Walter Van Beirendonck, 'Survival KnIT' (2003). Vele van Bollansées vroege tekeningen en sculpturen bevatten eveneens deze kleur.

De blauwe invloeden beginnen bij de Lapis Lazuli, die de grondstof was voor het blauw van de Renaissance, en evolueren naar het synthetische Indigo blauw dat alles kleurde tijdens de industriële revolutie, toen de blue jeans werd uitgevonden. Het Tarpaulin blauw dat nu de hoofdrol krijgt incorporeert de ziel van beiden. De ervaringen in Mumbai en het gebruik van de dekzeilen veranderden bovendien de perceptie van blauw bij de kunstenaar. Dekzeilen roepen altijd associaties op, niet noodzakelijk vreugdevolle, met overleven en het zoeken naar bescherming en onderdak. Huizen, brandhout, boten, vluchtelingen, ze worden er allemaal mee beschermd en bedekt. Wanneer de kunstenaar kiest om dit materiaal als een primaire focus in haar werk te plaatsen, reflecteert dit haar kijk op de realiteit en hoe ze deze omarmt. In een vibrerend contrast met het stedelijk landschap toont dit felblauwe zeil vooral de kwetsbare objecten en de mensen die eronder zitten.

— 'Waterfield Road' (2014) uit de serie 'Between Bombay and here and now' was Bollansées eerste videoperformance na haar residentie in Mumbai. De boodschap hierin is letterlijker vergeleken met de latere performances. Een metalen kader en schapenwol contextualiseren het open huis van de arbeiders op het terras —gebouwd met blauwe dekzeilen— dat ze in het geheim filmde. Deze videoperformance wekt verschillende vragen die later terugkomen in het werk van de kunstenaar en toont haar manier van observeren en beelden verzamelen in een stad. Plots overvalt je het gevoel dat je altijd geanalyseerd, gezien of gevolgd kan worden, onbewust, zelfs in de beschermde privacy van een huis. Dezelfde rekvisieten verschijnen in 'Arabian Sea' (2014), waar de performance van de kunstenaar tegen de hut gebouwd uit blauwe dekzeilen, de vissersvrouw uitbeeldt die haar vangst van de dag droogt en zich er totaal niet van bewust is dat haar bewegingen gefilmd worden. Het verre geluid van verkeer plaatst de stad aan de zee in perspectief. De vis legt de link naar een andere videoperformance van Bollansée, 'Khar Danda' (2015). Hier hangt het blauwe dekzeil achter de vissersvrouw, die de vis kuist en in stukken hakt. De kunstenaar creëert in dit geval een beweging die de act van het doden en snijden van de vis bijna ongedaan maakt. In meer recent werk uit deze serie, 'Pali Naka' (2015), is de performance van de kunstenaar een rechtstreekse commentaar op de gelaagde videoloopt waarin vrouwen, gekleed in *burkhas* en 'face scarves', in een taxi-riksja springen. Als een satire op de actuele dialogen over het bedekken en ontdekken van identiteit, begint de video met de kunstenaar die in katoenen windels gewikkeld is. Tijdens het vorderen van de performance, de achtergrondvideo blijft onveranderd doordraaien, wordt de kunstenaar daarentegen steeds naakter en helemaal blootgesteld met alleen nog maar het blauwe dekzeil tegenover haar – zal dat een schuilplaats en bescherming bieden tegen zwijgende toekijkers?

— Als toeschouwer van de videoperformances lijkt het me alsof Bollansée een laag is die vermengd is met de video, en dat wàt we zien door hààr scherpe waarnemingszin en heldere perceptie wordt gestuurd. De kunstenaar gebruikt haar lichaam als medium of materiaal voor haar werk. Dit kan gelinkt worden aan haar vorming en achtergrond als beeldhouwer. Haar acties zijn een manier om connectie te maken met mensen en situaties die ze filmde. Ze koppelt zich los van zichzelf en door haar lichaam en performances betracht ze het menselijk wezen te representeren in de huidige situatie van de wereld. We zijn allen stilzwijgende getuigen, indringers of spionnen geworden— bijna toch. In de evolutie van haar werk van 2014 tot 2016 zijn de bewegingen van de kunstenaar in reactie op de video's in de performances afgenomen. 'Zij' en de blauwe tarpaulin reizen nu nadrukkelijk aanwezig en verstild door de gelaagde scenes.

In de videoperformances uit de serie *'Between... Here and Now'* (2016) in Mumbai (*'Carter Road'* en *'Byculla'*), Rome, Pompeii, New York, Stromboli en Budapest, is Bollansées lichaam een laag die zich bijna geheel verenigt met de video. Haar acties zijn gedimd, als die van een stil maar alomtegenwoordig wezen. Mogelijk zijn deze performances een evolutie van de reeks, waarbij de kunstenaar het niet noodzakelijk vindt om andere materialen als laag toe te voegen, 'zij' alleen is genoeg. De verstilling en de juiste juxtapositie in de video benadrukken luid genoeg de werkelijkheid van het overal aanwezige stilzwijgende toekijken – altijd.

— In haar reeks *'To the Absent Audience'* richt Bollansée zich rechtstreeks tot het publiek dat ze niet kent, en dat vanuit verschillende steden en landen naar de performances kijkt. Haar vroege ervaringen, waarin ze het model was voor het fotografische onderzoek van haar man, reflecteren zich eveneens in de eenvoud en het minimale gebruik van omgevingsfactoren en rekwisieten in deze serie. De sculpturale en rituele elementen van deze video's verbeelden de betrokkenheid van de kunstenaar op de wereld die haar omgeeft — en die ze beschermt met blauwe dekzeilen. *'Bache'* (2015) belicht de schoonheid van de hortensia's in de tuin van Bollansées moeder. Omdat ze nooit verwoest zouden worden, bedekt ze die met het betekenisvolle blauwe dekzeil. In *'Tarpaulin'* (2015) schikt de kunstenaar wassen popjes uit de Mount Mary Kerk in Bandra, Mumbai, in een altaar-achtige vitrine en ook hier beschut ze die met het blauwe afdekzeil. Deze poppen worden geofferd in de kerk ter bescherming en zegening; nochtans hebben ze zelf ook bescherming nodig. De blauwe tarpaulin is een universeel beschermingsdeken, misschien zelfs voor culturen.

— Voor een kunstenaar wiens werk diep geworteld is in observaties en verbanden met mensen en culturen wordt de blauwe tarpaulin een universele connectie. Wanneer ze leest over nieuwe steden zegt Bollansée dat het de schrijvers van een land of stad zijn die haar de plaats laten ontdekken, niet de toeristengidsen. De kans dat ze op die manier dingen mist is reëel, maar de kans om een diepere ontmoeting met de mensen en de plaats te beleven is veel groter. Haar passie om zich te verbinden met mensen en andere culturen leidde tot *'Bombay Conversations'* (2014). Het project gaf haar de kans meer mensen te ontmoeten, zich te verplaatsen doorheen de stad en op een meer spiritueel niveau de mensen wiens taal ze niet spreekt te begrijpen en zich met hen te verbinden. (Dit project is een werk in voortdurende ontwikkeling dat Bollansée op andere plaatsen wil verderzetten.)

De spiritualiteit in Bollansées praktijk leidt ook naar haar gebruik van schapenwol. Dit materiaal was aanwezig in haar werk gedurende de voorbije vijftien jaar, in kleren en videoperformances. Haar meest recente project, *'Robot Factory'* (2016), brengt mensen, wol en de blauwe tarpaulin samen. We associëren robots met geprogrammeerde machines die taken uitvoeren en die recenter ook met artificiële intelligentie (A.I.) werden uitgerust waardoor ze rationele keuzes – of toch wat zo wordt gepercipiëerd – kunnen maken. Bollansée beschrijft echter dat haar *'Robots'* uitgerust zullen worden met A.S. (artificiële spiritualiteit) doordat een groep mannen een werkdag lang collectief zal breien en zo de robots creëren. In deze hedendaagse wereld, waar technologie persoonlijke relaties overheerst, liggen deze gebreide robots te rusten op hun blauwe tarpaulin nadat ze hun taak hebben volbracht: de menselijkheid activeren.

Bangalore, augustus 2016